

Národní konvent o EU
Strategická autonomie
Evropské unie

Dr. Tereza Novotná

Květen
2021

Obsah

Úvod	1
V jakém rozsahu „strategickou autonomii“ EU definovat, v jakých oblastech se projevuje a jaké nástroje lze použít?	2
Jaký je vztah strategické autonomie EU k USA a NATO?	4
Jakou pozici EU zaujme, bude-li napětí mezi USA a Čínou pokračovat? Bude EU posilovat i jiná partnerství?... 5	5
Závěr.....	6

“[Strategická] autonomie nemá nic společného s autarkií; autonomie nemá nic společného s ohrožením našich vojenských partnerství ani transatlantických vztahů. Vždyť co je opakem autonomie? Závislost. Kdo chce být závislý? Nikdo nechce být závislý.”

Josep Borrell, 7. prosince 2020¹

Úvod

„Strategická autonomie EU“ se stala v poslední době často skloňovaným pojmem, a to v reakci na geopolitické změny: ústup USA z role garanta mezinárodního řádu, rostoucí moc Číny a s tím související konflikt s USA, stagnující multilaterální systém i celosvětové výzvy (změny klimatu, pandemie covidu-19). Koncept se ale objevuje již mnohem dříve, a to zejména v souvislosti s bezpečnostní a obrannou politikou EU. Rada EU jej poprvé použila v listopadu 2013 a termín zaujal prominentní místo v textu Evropské globální strategie z roku 2016.

Nemá-li „strategická autonomie“ znamenat snahu o vytvoření naprosté soběstačnosti EU ve smyslu zpřetrhání hlavních dosavadních partnerství, ale o omezení závislosti EU na vnějších politických i ekonomických faktorech a posílení schopnosti EU bránit své zájmy, je nutné v rámci kulatého stolu Národního konventu o EU prodiskutovat následující otázky.

1. V jakém rozsahu „strategickou autonomii“ EU definovat, v jakých oblastech se projevuje a jaké nástroje lze použít?

Rozšíří-li se pojem „strategické autonomie“ z oblasti SBZP na zahraničně-politické postavení EU ve světě obecně, je zapotřebí definovat, které další politiky strategická autonomie zahrnuje a jaké nástroje lze v těchto oblastech využít. Např. je možné uvažovat o zahraničním obchodě, oblastech digitalizace, energetiky, mezinárodní roli eura apod.

2. Jaký je vztah strategické autonomie EU k USA a NATO?

Výměna o strategické autonomii EU ve vztahu k USA a NATO proběhla mezi francouzským prezidentem Macronem a německou ministryní Kramp-Karrenbauerovou. Některé členské státy EU (např. Francie) vnímají strategickou autonomii spíše jako protiváhu či nezávislost na Spojených státech, resp. evropskou akceschopnost bez americké účasti, zatímco jiné státy se tomuto pojetí brání. Vzhledem k nástupu nové Bidenovy administrativy, která opět klade větší důraz na spolupráci s tradičními spojenci v Evropě i Asii, je nutné přehodnotit, do jaké míry bude mít EU zájem postupovat společně či nezávisle na zahraniční politice USA a jak se strategická autonomie odrazí v NATO.

3. Jakou pozici EU zaujme, bude-li napětí mezi USA a Čínou pokračovat? Bude EU posilovat i jiná partnerství?

Bude-li konflikt mezi USA a Čínou pokračovat i za Bidenovy administrativy, musí se EU rozhodnout, nakolik bude na základě „strategické autonomie“ s čínskou vládou spolupracovat, např. v obchodě či ochraně klimatu a do jaké míry a v jakých sektorech bude následovat americký kritický postoj. Alternativně může EU prohlubovat vztahy s partnery, kteří jsou v podobně složitém postavení mezi USA a Čínou, a to hlavně v Asii (např. Jižní Korea, ASEAN).

¹ Poznámky Vysokého představitele a místopředsedy Evropské komise Josepa Borrella na tiskové konferenci po zasedání Rady pro zahraniční věci (FAC) ze dne 7. prosince 2020, [https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-](https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/90039/foreign-affairs-council-remarks-high-representativevice-president-josep-borrell-press_en)

[homepage/90039/foreign-affairs-council-remarks-high-representativevice-president-josep-borrell-press_en](https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/90039/foreign-affairs-council-remarks-high-representativevice-president-josep-borrell-press_en).
Z anglického do českého jazyka přeložila Tereza Novotná.

V jakém rozsahu „strategickou autonomii“ EU definovat, v jakých oblastech se projevuje a jaké nástroje lze použít?

Citát v úvodu tohoto podkladového materiálu pochází z příspěvku na blogu Vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, Josepa Borrellu z prosince 2020, kterým Vysoký představitel reagoval na současnou debatu o významu strategické autonomie a otázce, zda a do jaké míry má o ni EU usilovat. Josep Borrell vymezuje strategickou autonomii jako protiklad závislosti EU, ať už na ostatních aktérech či na jiných – politických nebo ekonomických – faktorech a jako „dlouhodobý proces, jehož cílem je zajistit, aby byli Evropané stále více schopni postarat se sami o sebe.“² Toto je důležité především v době, kdy se chce EU na jedné straně stát globálním hráčem, ale zároveň její ekonomická váha celosvětově klesá, centrum světového dění se posouvá do Asie a Spojené státy dlouhodobě ztrácí o Evropu zájem. V Borrellově pojetí tedy není strategická autonomie snahou vytvořit zcela soběstačnou EU či zrušením veškerých předchozích svazků, zejména těch se Spojenými státy, ale posílením schopnosti EU nezávisle jednat ve všech

oblastech, a to zejména v těch, které se dotýkají globální role Evropy a vnějších aspektů politiky EU.

Z historického hlediska se „strategická autonomie“ začala používat v oblasti evropské obrany a obranného průmyslu. Věta, že EU „musí mít kapacitu autonomně jednat, která bude podpořena věrohodnou vojenskou silou,“ se poprvé objevuje již v britsko-francouzské Deklaraci ze Saint-Malo³ z roku 1998, která následně vedla ke vzniku Společné bezpečnostní a obranné politiky EU. Evropská rada termín „strategická autonomie“ poprvé vyslovila ve svých závěrech z prosince 2013,⁴ které hovoří o posilování technologické a průmyslové základny obrany (EDTIB) Evropy, s jejíž pomocí se tak rovněž může „zvýšit její strategická samostatnost a schopnost jednat.“⁵

Slovní spojení „strategická autonomie“ se přeneslo do širší roviny a stalo se takřka módním obratem až s vydáním Evropské globální strategie z června 2016.⁶ Globální strategie si dokonce strategickou autonomii EU klade za svůj hlavní cíl: „Strategie usiluje o dosažení ambice, již je strategická nezávislost Evropské unie. Ta je nezbytná k podpoře společných zájmů našich občanů i našich zásad a hodnot.“⁷ V podobném duchu se nese i část vztahující se k prioritám „vnější činnosti“ EU, tedy už nejen k oblasti obrany, ale i dalších politik. Zde Globální strategie vyzývá k tomu, že „pro schopnost Evropy prosazovat mír a bezpečnost uvnitř svých hranic i mimo ně je důležité dosáhnout příslušné míry ambicí a strategické autonomie.“⁸

K rozšíření a oblíbě termínu „strategická autonomie“ přispěla i časová shoda, kdy byl hlavní

² Anglický originál zní: „Strategic autonomy is... a long-term one, intended to ensure that Europeans increasingly take charge of themselves.“ Text viz:

<https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/89865/why-european-strategic-autonomy-mat>

³ Viz anglický text Deklarace ze Saint-Malo: https://www.cvce.eu/content/publication/2008/3/31/f3cd16fb-fc37-4d52-936f-c8e9bc80f24f/publishable_en.pdf

⁴ Závěry Evropské rady, prosinec 2013, viz <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-217-2013-INIT/en/pdf>

⁵ V oficiálním českém překladu závěrů Evropské rady je použit termín „strategická samostatnost“, nikoli „strategická autonomie“: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-217-2013-INIT/cs/pdf>. V původním anglickém textu tyto závěry nicméně hovoří o pojmu „strategic autonomy“: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-217-2013-INIT/en/pdf>. Vzhledem k oficiálnímu překladu je ponechán

původní termín „strategická samostatnost“ a nikoli „strategická autonomie“, i když jde o totožný výraz v anglické verzi.

⁶ Anglický text viz: https://eeas.europa.eu/archives/docs/top_stories/pdf/eugs_review_web.pdf. Český překlad je k dispozici na

https://www.mocr.army.cz/assets/dokumenty-a-legislativa/eu/eugs_cz_version.pdf. Nicméně tento text používá výraz „strategická nezávislost“ a nikoli „strategická autonomie“. Vzhledem k tomu že nejde o oficiální překlad a anglický termín je totožný, v textu podkladového materiálu je použito spojení „strategická autonomie“.

⁷ Evropská globální strategie, https://eeas.europa.eu/archives/docs/top_stories/pdf/eugs_review_web.pdf, s.4.

⁸ Evropská globální strategie, https://eeas.europa.eu/archives/docs/top_stories/pdf/eugs_review_web.pdf, s.9.

strategický dokument EU zveřejněn jen pět dní po vyhlášení výsledků britského referenda o „brexitu“ a několik měsíců poté byl americkým prezidentem zvolen Donald Trump.⁹ V této atmosféře se tedy „strategická autonomie“ EU zdála být vcelku logickým vyústěním jak vývoje uvnitř EU, tak z hlediska mezinárodně-politické situace. I když publikaci dokumentu předcházela dlouhá a relativně komplikovaná příprava,¹⁰ do kterého byly zahrnuty vládní i nevládní instituce, dokument strategickou autonomii nakonec blíže nedefinuje a ponechává na členských státech, jak se s její náplní vyrovnají v jednotlivých politikách.

Z praktického hlediska se implementace strategické autonomie zatím nejkonkrétněji projevila v oblasti odkazující na původní význam obou slov, tedy v obranné politice. Za jednotlivé nástroje strategické autonomie, které byly odsouhlaseny od roku 2016 až po současnost, lze považovat např. vytvoření Evropského obranného fondu (EDF), systém koordinovaného ročního přezkumu obrany (CARD) a především zavedení stále strukturované spolupráce (PESCO), v neposlední řadě i za účasti třetích států na jednotlivých projektech PESCO,¹¹ tedy s úmyslem umožnit kooperaci s Velkou Británií, která mezitím zcela vystoupila z EU a případně i s USA a dalšími státy. Novým nástrojem má být též „strategický kompas“, který by měl pomoci překonat roztržičnost ve vnímání bezpečnostních rizik a hrozeb mezi členskými státy a určit směr a cíle evropské obrany až do roku 2030.¹²

Vzhledem ke geopolitické situaci v několika posledních letech, ať už jde o napjaté vztahy EU s dřívější americkou administrativou prezidenta Trumpa, stále důraznější hospodářský i politický růst Číny či konflikt mezi těmito oběma mocnostmi, a rovněž s ohledem na pandemii covidu-19, která odhalila slabá místa v globálních dodavatelských řetězcích, se začíná strategická autonomie promítat i do jiných politik, které nespádají do čistě zahraničně-politické a obranné oblasti.

Nejzřejmějším příkladem je obchodní politika, kde Evropská komise publikovala v únoru 2021 novou evropskou strategii zahraničního obchodu,¹³ která kombinuje tradiční liberální přístup k volnému obchodu s obrannými mechanismy a důrazem na klimatickou a digitální transformaci.

Komise postavila „otevřenou strategickou autonomii“ EU v oblasti obchodu na třech pilířích:

- odolnosti a konkurenceschopnosti za účelem posílení ekonomiky EU
- udržitelnosti a spravedlnosti odrážející potřebu odpovědného a spravedlivého jednání EU
- asertivitě a spolupráci založené na pravidlech s cílem ukázat preferenci EU v oblasti mezinárodní spolupráce a dialogu, ale také její připravenost bojovat proti nekalým praktikám a využívat autonomní nástroje k prosazování svých zájmů tam, kde je to nutné.

Mezi konkrétní nástroje „otevřené strategické autonomie“ patří mj. zákony o prověřování zahraničních investic, snaha znovu zaktivovat zablokovaný apelační systém Světové obchodní organizace (WTO), začlenění a trvání na implementaci kapitol o udržitelném rozvoji v jednotlivých obchodních smlouvách, dohoda o modernizaci kontrol vývozu EU,¹⁴ zavedení funkce vrchního ředitele pro prosazování obchodu (tzv. chief trade enforcement officer), apod. Vzhledem k zavádění sekundárních sankcí zejména ze strany USA a naopak s ohledem na pokusy používat obchod jako politický nástroj nátlaku ze strany Číny zahájila Komise konzultační proces pro vytvoření nového nástroje, který by odrazil či dokonce potlačoval donucovací akce třetích zemí,¹⁵ a tím přispěl ke strategické autonomii EU v obchodě i zahraniční politice.

⁹ Maia K. Davis Cross (2016) ‘The EU Global Strategy and Diplomacy’. Contemporary Security Policy, Vol. 37, No. 3, pp. 402–13.

¹⁰ Tereza Novotná, (2017) The EU as a Global Actor: United We Stand, Divided We Fall. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 55: 177–191. doi: [10.1111/jcms.12601](https://doi.org/10.1111/jcms.12601).

¹¹ Viz <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2020/11/05/eu-defence-cooperation-council-sets-conditions-for-third-state-participation-in-pesco-projects/>

¹² Viz např. <https://www.eu2020.de/eu2020-en/news/article/eu-defense-strategic-compass-foreign-policy/2377030>

¹³ Trade Policy Review - An Open, Sustainable and Assertive Trade Policy, viz https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/february/tradoc_159_438.pdf

¹⁴ Viz https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/IP_20_204_5

¹⁵ Viz <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2257&title=Strengthening-the-EUs-autonomy---Commission-seeks-input-on-a-new-anti-coercion-instrument>

Podobnými nástroji, které by podporovaly strategickou autonomii EU v jiných oblastech než v SZBP, by mohla být např. ekologická daňová reforma či nové mechanismy v oblastech digitalizace (vč. 5G a cloudových technologií) nebo umělé inteligence, větší energetická soběstačnost či nezávislost ve výrobě zásadních farmaceutických produktů atd. Kulatý stůl Národního konventu o EU na téma „strategická autonomie“ by se měl tedy v první řadě zaměřit na to, jak termín lépe definovat, do jakých oblastí strategická autonomie zasahuje a které dosavadní i budoucí nástroje je možné konkrétně využívat.

Jaký je vztah strategické autonomie EU k USA a NATO?

V rámci diskuse o geopolitické roli EU ve světě i ve vztahu k USA a NATO došlo k výměně o strategické autonomii EU mezi francouzským prezidentem Emmanuelem Macronem a německou ministryní obrany Annegret Kramp-Karrenbauerovou. Den před americkými prezidentskými volbami v listopadu 2020 uveřejnila německá ministryně komentář, kde vyslovila silně pro-atlantistické názory a zároveň odsoudila „iluzi o strategické autonomii“, která „musí skončit“, protože „Evropané nebudou schopni nahradit zásadní roli Ameriky poskytovatele bezpečnosti.“¹⁶ Kramp-Karrenbauerová současně prohlásila, že Evropa zůstává závislá na USA v oblasti nukleární i konvenční obrany, ať už v amerických volbách zvítězí kdokoli. Prezident Macron se k úvodníku německé političky vyjádřil až po volbách vyhraných Joe Bidemem. V rozsáhlém rozhovoru pro francouzský časopis odmítl toto stanovisko jako „historickou dezinterpretaci“, uvítal, že německá kancléřka Angela Merkelová názory své kolegyně nesdílí a změnu americké administrativy naopak přivítal jako dobrou příležitost pokračovat v budování evropské strategické autonomie a nezávislosti.

¹⁶ „Illusions of European strategic autonomy must come to an end: Europeans will not be able to replace America’s crucial role as a security provider.“ Annegret Kramp-Karrenbauer, „Europe still needs America: No matter who is in the White House, we are in this together.“ <https://www.politico.eu/article/europe-still-needs-america/>

I když by bylo možné výměnu názorů mezi Macronem a Kramp-Karrenbauerovou charakterizovat jen jako pouhou slovní přestřelku, a to rovněž vzhledem k rozdílným názorům v rámci jedné vlády i politické strany CDU v Německu, svým způsobem poukazuje na rozdílné vnímání strategické autonomie mezi jednotlivými členskými státy EU resp. jejich skupinami. Francie spolu např. s Belgií, Lucemburskem či Španělskem vnímá strategickou autonomii spíše jako protiváhu či nezávislost na Spojených státech resp. evropskou akceschopnost bez americké účasti, zatímco jiné státy se tomuto pojetí brání. Tento spíše „pro-atlantický“ blok, který zahrnuje mnoho států ze střední a východní Evropy, vč. České republiky, ale třeba i Nizozemí, Dánsko a Portugalsko,¹⁷ byl oslaben jednak odchodem Británie z EU a jednak kontroverzní rétorikou prezidenta Trumpa. S nástupem nové americké administrativy došlo k opětovnému posílení tohoto pro-amerického křídla, a to zejména na základě naděje, že Bidenova administrativa bude opět klást větší důraz na spolupráci s tradičními spojenci v Evropě.

První čtyři měsíce Joea Bidena v Bílém domě však naznačují, že nový americký prezident bude od jednotlivých kroků svého předchůdce ustupovat jen částečně a postupně a že se tedy návrat k „pre-trumpovskému“ stavu buď nebude konat vůbec, nebo k němu dojde mnohem pomaleji, než se očekávalo. Na jednu stranu prezident Macron i mnozí další evropští představitelé přivítali znovupřistoupení USA k pařížským dohodám o ochraně klimatu či návrat USA do Světové zdravotnické organizace. Na druhou stranu se příliš nedaří oživit nukleární úmluvu s Iránem, dohodnout se s USA na reformě WTO nebo na zrušení amerických cel na dovoz oceli či přesvědčit americkou vládu, aby upustila od zákazu vývozu surovin potřebných na výrobu vakcín proti covidu-19, resp. aby začala očkovací látky sama vyvážet do zemí s nízkými příjmy nejlépe prostřednictvím COVAX mechanismu dříve, než se proočkuje většina americké populace včetně dětí. Toto všechno jsou oblasti, ve kterých evropská strana doufala v mnohem rychlejší a hlubší spolupráci s novou

¹⁷ Nicole Koenig, The EU As An Autonomous Defence Actor (2021). In: Niklas Helwig (ed.), 2021. Strategic autonomy and the transformation of the EU: New agendas for security, diplomacy, trade and technology, <https://www.fiaa.fi/en/publication/strategic-autonomy-and-the-transformation-of-the-eu>, s. 59

americkou administrativou, a to i proto, že mnoho Bidenových úředníků, včetně ministra zahraničních věcí Antony Blinkena, jsou v Evropě známi ze svých dřívějších pozic v administrativě prezidenta Obamy a vice-prezidenta Bidena i z předchozích demokratických vlád.

Současně je jasné, že USA budou i nadále trvat na dodržení závazků z NATO summitu ve Walesu z roku 2014, a tedy že evropští spojenci musí zvýšit své výdaje na obranu na úroveň 2 % HDP i přes ekonomické dopady pandemie. V tomto ohledy nicméně panuje obecná shoda, která je navíc posílena mnohem přátelštějšími výroky amerických představitelů i úspěšnou spoluprací mezi NATO a EU v rámci zhruba 74 konkrétních projektů, jež mohly být nastartovány díky implementaci Evropské globální strategie a jejího „obrněného balíčku“. I přes historické obavy o duplikaci mezi EU a NATO, posilování strategické autonomie tedy spíše nahrává posilování evropského pilíře Severoatlantické aliance, což vyhovuje jak NATO, tak Spojeným státům.

Vzhledem k nástupu nové Bidenovy administrativy a na základě prvních zkušeností by měl kulatý stůl Národního konventu o EU na téma „strategická autonomie“ proto přehodnotit, do jaké míry bude mít EU zájem postupovat společně či nezávisle na zahraniční politice USA a jak se strategická autonomie odrazí v transatlantických vztazích i NATO.

Jakou pozici EU zaujme, bude-li napětí mezi USA a Čínou pokračovat? Bude EU posilovat i jiná partnerství?

Kromě výše uvedených aspektů evropsko-amerických vztahů je jednou z klíčových otázek, do jaké míry bude pokračovat napětí mezi USA a Čínou/ČLR a nakolik bude Bidenova administrativa tlačít na evropské spojence, aby se připojili na americkou stranu. Ačkoli americká vláda ještě nedokončila revizi své politiky vůči Číně, ze všech dosavadních názraků, včetně prvního setkání mezi ministry zahraničních věcí USA a ČLR na Aljašce v březnu 2021¹⁸ i prohlášení „skupiny čtyř“¹⁹ (tj. čtyřstranný obranný dialog mezi USA, Austrálií, Indií a Japonskem) vyplývá, že americko-čínský konflikt bude pokračovat, i když případně poněkud jinými prostředky. V tomto ohledu lze tedy předpokládat podstatnou kontinuitu americké zahraniční politiky, a to mezi prezidenty Bidenem a Trumpem spíše než mezi Bidenem a Obamou či jinými demokratickými předchůdci.²⁰

V posledních několika měsících se zásadně proměňuje i vztah mezi EU a jednotlivými členskými státy s ČLR. Od začátku pandemie Covidu-19 začala Čína vystupovat mnohem asertivněji, ať už v rámci „rouškové“ či nyní „vaccínové“ diplomacie nebo prostřednictvím „diplomacie vlčích válečníků“,²¹ tedy čínských diplomatů akreditovaných v třetích zemích, kteří se agresivně vyjadřují na sociálních sítích na adresu evropských i jiných politiků a jejich aktivit. Evropská komise spolu s německým předsednictvím EU se však pokusila využít příležitosti, než se ujme úřadu nový americký prezident a uzavřela investiční dohodu (CAI) s Pekingem tak, aby evropské firmy získaly lepší přístup na čínský trh a aby se dorovnaly podmínky mezi EU a Spojenými státy, které

¹⁸ Viz <https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/US-China-tensions/How-it-happened-Transcript-of-the-US-China-opening-remarks-in-Alaska>

¹⁹ Viz <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/03/12/quad-leaders-joint-statement-the-spirit-of-the-quad/>

²⁰ Tereza Novotná, 2021. The European Union and Korea between the US and China: geopolitical aspects of connectivity from the soft to hard power approaches, *Ordnungspolitische Diskurs* 2021-11, <http://ordnungspolitisches-portal.com/wp-content/uploads/2021/05/2021-11-Novotna.pdf>

²¹ Tzv. „wolf warrior diplomacy“.

podepsaly obchodní dohodu „fáze jedna“ s Čínou v lednu 2020.²²

Uzavření smlouvy CAI v prosinci 2020 odpovídalo nejen snaze o strategickou autonomii, ale i strategii EU vůči Číně z března 2019, která klasifikuje ČLR současně jako „vyjednávacího partnera, ekonomického soupeře a systemického rivala.“²³ K naplňování třetího bodu přistoupila EU poté, co byla schválena evropská verze „Magnitského zákona“ taktéž v prosinci 2020. V důsledku jeho schválení uvalila EU cílené sankce na čtyři čínské občany a jednu entitu pro porušování lidských práv muslimských Ujgurů v provincii Sin-t'iang.²⁴ Odveta Pekingu nenechala na sebe dlouho čekat a čínská vláda uvalila mnohem rozsáhlejší sankce na několik členů národních i Evropského parlamentu, včetně předsedy Delegace EP s Čínou, celý podvýbor EP pro lidská práva, politický a bezpečnostní výbor sestávající z 27 velvyslanců členských států a několik expertů na Čínu, vč. specializovaného berlínského think tanku.²⁵

Vzhledem k takto vyhocené situaci by proto měl kulatý stůl Národního konventu o EU na téma „strategická autonomie“ prodiskutovat, nakolik bude EU na základě „strategické autonomie“ s čínskou vládou spolupracovat a do jaké míry a v jakých sektorech bude následovat americký kritický postoj. Protože smlouva CAI je podmíněna nadpolovičním souhlasem členů EP, je v tuto chvíli nepravděpodobné, že ji EP schválí, pokud budou jeho členové i podvýbory na čínském sankčním seznamu. Na druhou stranu dorovnání obchodních podmínek na čínském trhu by bylo prospěšné i pro ČR a spolupráce s Pekingem v oblasti ochrany klimatu je v podstatě nevyhnutelná.

Jako další alternativa se může uvažovat nad prohlubováním vztahů EU s partnery, kteří jsou v podobně složitém postavení mezi USA a Čínou, a to hlavně v Asii (např. s Jižní Koreou či ASEANem). V tomto ohledu se nabízí např. rozšíření spolupráce v oblasti lepšího propojení mezi

EU a Asií (tzv. connectivity),²⁶ a to i proto, že Jižní Korea má obdobnou strategii v rámci své „nové jižní politiky“ Prezidenta Mun Če-ina vůči zemím jihovýchodní Asie. Jižní Korea je navíc dlouhodobým spolehlivým partnerem ČR, zatímco česká humanitární pomoc byla tradičně aktivní v Kambodži. Česká republika by proto mohla prosazovat užší součinnost s Korejskou republikou i se státy ASEANu jako jednu ze svých zahraničně-politických priorit v rámci nadcházejícího rotujícího předsednictví Rady EU v druhé polovině roku 2022. ČR by tak mohla přispět jak k posílení strategické autonomie EU, tak k diverzifikaci evropské politiky vůči dalším zemím na asijském kontinentu.

Závěr

Tento podkladový dokument pro kulatý stůl Národního konventu o EU nastínil základní náměty pro diskusi o tom, co to „strategická autonomie“ EU je a jaké jsou její kořeny, k čemu slouží a jak jí lze získat. Nejde o to, „zda“ EU strategickou autonomii potřebuje, ale „jak“ je možné ji dosáhnout: tedy jak najít tu správnou směs mezi „otevřeností a protekcionismem, aliančními závazky a soběstačností, jakož i mezi principy a pragmatismem.“²⁷ Na závěr lze spolu s Nathalie Tocci,²⁸ jednou z autorek Globální strategie podotknout, že snaha EU dosáhnout strategické autonomie má nejen vnitřní, ale i mezinárodní, resp. multilaterální složku. Pouze pokud se strategická autonomie zaměří i na tento vnější aspekt, bude se EU moci stát globálním hráčem, jak o to usiluje i „geopolitická Komise“ Ursuly von der Leyenové.

²² Julia Friedlander, 2020. Furor Over Europe's Investment Agreement with China is Overblown." <https://nationalinterest.org/feature/furor-over-europe-s-investment-agreementchina-overblown-175397>

²³ Viz https://ec.europa.eu/info/publications/eu-china-strategic-outlook-commission-contribution-european-council-21-22-march-2019_en

²⁴ Viz <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0478>

²⁵ Viz <https://www.globaltimes.cn/page/202103/1219143.shtml>

²⁶ Viz např. https://ec.europa.eu/czech-republic/news/180919_eu_asie_konektivita_cs

²⁷ Niklas Helwig (ed.), 2021. Strategic autonomy and the transformation of the EU: New agendas for security, diplomacy, trade and technology, <https://www.fiia.fi/en/publication/strategic-autonomy-and-the-transformation-of-the-eu>, s. 20

²⁸ Nathalie Tocci, 2021. European Strategic Autonomy: What It Is, Why We Need It, How to Achieve It, Rome, IAI, <https://www.iai.it/en/pubblicazioni/european-strategic-autonomy-what-it-why-we-need-it-how-achieve-it>

Květen
2021

O Institutu pro evropskou politiku EUROPEUM

Institut pro evropskou politiku EUROPEUM je neziskový, nepolitický a nezávislý think-tank, který se zaměřuje na evropskou integraci a soudržnost. EUROPEUM přispívá k posilování demokracie, bezpečnosti, stability, svobody a solidarity napříč Evropou a aktivnímu vystupování České republiky v Evropské unii. EUROPEUM provádí původní výzkum, organizuje veřejné akce a vzdělávací aktivity a formuluje nové názory a doporučení ke zlepšení domácí a evropské politiky.

Kontakt

Web: europeum.org

Adresa pražské kanceláře: Staroměstské náměstí 4/1, 110 00, Praha 1

Tel.: +420 212 246 552

E-mail: europeum@europeum.org

Adresa bruselské kanceláře: 77, Avenue de la Toison d'Or. B-1060 Brusel, Belgie

Tel: +32 484 14 06 97

E-mail: brussels@europeum.org

Další publikace najdete u nás [na webu](#).

Tento projekt byl realizován za finanční podpory Evropské unie. Za obsah publikací odpovídá výlučně autor. Publikace nereprezentují názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem.

Spolufinancováno v rámci
programu Evropské unie
„Evropa pro občany“